

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ІВАНА ПУЛЮЯ

Кафедра економіки та фінансів

Методичні рекомендації для проведення
практичних занять з навчальної
дисципліни
“ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ”
для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти, що навчаються за ОПП
«Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність» галузі знань
07 «Управління та адміністрування»
спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність»

ТЕРНОПІЛЬ, 2022

Методичні вказівки для проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Інноваційна діяльність» для студентів освітнього рівня бакалавр для усіх форм навчання спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Укладач Радинський С.В. Тернопіль, ТНТУ ім.І.Пулюя, 2022. 43 с.

Укладач: Радинський Сергій Віталійович, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та фінансів ТНТУ ім. І. Пулюя

Рецензенти: Крупка Андрій Ярославович, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та фінансів ТНТУ ім. І. Пулюя

Маркович Ірина Богданівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та фінансів ТНТУ ім. І. Пулюя

Методичні рекомендації розглянуто та затверджено на засіданні кафедри економіки та фінансів
Протокол № __ від ____ _____ 2022 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної комісії факультету економіки і підприємницької діяльності
Протокол № __ від ____ _____ 2022 р.

	ЗМІСТ	стор.
	ВСТУП	4
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1	6
	Тема 1. Становлення та сучасні тенденції розвитку інновацій.....	6
	Тема 2. Особливості створення інновацій і формування попиту на них.....	8
	Тема 3. Інноваційний політика підприємства.....	10
	Тема 4. Система управління інноваціями.....	13
	Тема 5. Сучасні організаційні форми реалізації інновацій.....	16
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2	19
	Тема 6. Фінансування інноваційних процесів.....	22
	Тема 7. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства.....	25
	Тема 8. Державне регулювання інноваційної діяльності.....	28
	Тема 9. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства і продукції.....	31
	Тема 10: Фінансові інновації у біржовій діяльності.....	34
	ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ	37
	МЕТОДИ КОНТРОЛЮ	39
	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ	40
	РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	41

ВСТУП

Ринкові умови господарювання створюють для більшості ринкових суб'єктів середовище високої конкуренції, яке вимагає від них здатності формувати конкурентні переваги як у сфері виробництва товарів, так і в сфері їх просування на ринок. Конкурентні переваги досягаються завдяки впровадженню новацій – суттєво нових методів і засобів здійснення виробничої та комерційної діяльності. Підприємницька діяльність ґрунтується на новій ідеї задоволення споживчого попиту в певних товарах чи послугах. Пошук цієї ідеї є реакцією підприємців на зменшення доходу від своєї діяльності, обумовлене насиченням певного сегмента ринку відповідними товарами. Можливість створення та використання новації суб'єктами господарювання залежить від загального рівня науково-технічного розвитку країни і ресурсних можливостей. Чим радикальнішою (наукоємнішою) є ідея, взята за основу інновації, тим довшим буде її життєвий цикл і більшим ефект від її комерціалізації.

Аналіз сучасної економічної практики свідчить, що високих результатів підприємства можуть досягати лише за систематичного і цілеспрямованого новаторства, націленого на пошук можливостей, які відкриває середовище господарювання щодо виготовлення і впровадження нових видів товарів, нових виробничих і транспортних засобів, освоєння нових ринків і форм організації виробництва. Це передбачає особливий, новаторський, антибюрократичний стиль господарювання, в основі якого – орієнтація на нововведення, систематична і цілеспрямована інноваційна діяльність.

Тому для сучасної економіки є найважливішим завданням оволодіти знаннями та навичками у сфері інноваційної діяльності. На це і спрямована програма курсу «Інноваційна діяльність».

Вивчення дисципліни «Інноваційна діяльність» повинно забезпечити з боку студентів:

знати: місце та роль інновацій у системі господарювання, сучасні світові тенденції розвитку інновацій; сутність сфери інноваційної діяльності, систему класифікації інновацій, поняття та етапи життєвого циклу інновацій; сутність

попиту на інновації та засоби його відображення, умови, за яких інновація стає товаром; сутність та складові елементи інноваційної політики фірми, види інноваційних стратегій та їх співвідношення; зміст понять техніка і технологія, техніко-технологічна база підприємства, технічний розвиток; показники технічного рівня підприємства, напрямки відтворення техніко-технологічної бази підприємства; особливості менеджменту на стадіях життєвого циклу інновацій, ключові аспекти оперативного менеджменту, основні критерії вибору організаційних структур управління інноваційною діяльністю; наукові організації як джерело формування та реалізації інновацій, ринкові суб'єкти інноваційної діяльності, організаційні форми інтеграції науки та виробництва; зміст та завдання оперативно-календарного планування; цілі та завдання системи фінансування інноваційної діяльності, види фінансування інноваційних процесів, сутність ризикового фінансування інноваційної діяльності на базі венчурного капіталу, лізингове фінансування та його особливості, інноваційний проект як об'єкт фінансування; інструменти державної підтримки інноваційної діяльності; основні принципи вимірювання ефективності інноваційної діяльності, показники економічної ефективності інноваційних проектів.

вміти: проводити оцінку рівня і успішності продуктивних і процесних інновацій; здійснювати систематичний аналіз діяльності підприємства, його поточного стану та перспективної позиції на ринку; аналізувати рівень інноваційного розвитку регіонів; формувати інноваційну політику фірми, здійснювати вибір стратегій інноваційного розвитку та програм з їх реалізації; визначати напрямки технологічного розвитку підприємства; формувати систему управління інноваційними процесами на підприємстві; обирати та моделювати організаційні форми інтеграції науки та виробництва; здійснювати оцінку ризиків інноваційних проектів; обирати оптимальні форми лізингових договорів та платежів за ними; проводити стимулювання творчої активності працівників, що займаються інноваційною діяльністю; здійснювати комплексну оцінку ефективності інноваційних проектів; володіти: методикою використання міжнародного патентного класифікатора.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕМА 1: СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ

План семінарського заняття:

1. Теорії становлення інновацій.
2. Інноваційний тип розвитку як мета економічної політики держави.
3. Сутність та зміст інноваційної діяльності.
4. Сутність та класифікацій інновацій.
5. Етапи, стадії і форми інноваційного процесу.
6. Життєвий цикл інновацій.

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Опишіть сутність і завдання інноваційної діяльності на підприємстві.
2. Як ви розумієте поняття «новація», «нововведення», «інновація»?
3. Чим зумовлена наявність інноваційного лага?
4. Охарактеризуйте етапи інноваційного процесу.
5. Опишіть стадії етапу комерціалізації нововведення.
6. У чому полягає сутність дифузних процесів і формування інноваційного середовища?
7. Охарактеризуйте модель інноваційного процесу в окремії і фірмі.
8. Наведіть класифікацію інновацій за Й. Шумпетером.
9. Вкажіть відмінності між продуктовими, технологічними та ринковими інноваціями.
10. Наведіть класифікацію інновацій за різними ознаками.
11. Що таке інноваційна діяльність? Об'єкти та суб'єкти інноваційної діяльності.
12. Етапи проходження інноваційної діяльності на підприємстві.
13. Сутність інновацій. Якими нормативно-правовими актами здійснюється регулювання інноваційної діяльності в Україні?
14. Назвіть етапи моделі інноваційного процесу. Назвіть основні етапи інноваційного процесу.
15. Що таке трансфер технологій? Які форми інноваційного процесу розрізняють? Наведіть класифікації видів інновацій за рядом основних ознак.

Дискусійні питання для обговорення

1. Які чинники стимулюють підприємство до залучення інновацій?
2. Хто є суб'єктами інноваційної діяльності?
3. Наведіть приклади фірм-інноваторів.
4. У чому сутність інноваційної діяльності?
5. Охарактеризуйте загальну модель інноваційного процесу з урахуванням трансферу нововведень.
6. Назвіть основні чинники, які впливають на інноваційну діяльність.
7. Чи існує розходження між поняттями «нововведення» та «інновація»?
8. Які сфери діяльності охоплюють інноваційні процеси?
9. Охарактеризуйте стадії життєвого циклу продукції.

Тести

1. Вперше ввів термін „інновація”:
 - а) К. Маркс;
 - б) Х. Кларк;
 - в) Й. Шумпетер;
 - г) М. Туган-Барановський;
2. Термін „технологічний пат” характеризує:
 - а) кризу, вихід з якої неможливий у рамках існуючої техніки;
 - б) затяжну кризу в економіці, зумовлену відсутністю капіталу для інвестування у нові технології;
 - в) ситуацію, коли спонтанно у різних країнах світу з’являються пучки нових технологій.
3. Сукупність технологічних ланцюгів, яка виникає внаслідок процесів кооперації та спеціалізації, має стійкий характер і утворює стабільний елемент відтворювальної структури економіки – це:
 - а) технологічний пат;
 - б) технологічний устрій;
 - в) кластер технологій;
 - г) технологічна спеціалізація.
4. Автором теорії „інноваційної економіки” є:
 - а) П. Друкер;
 - б) Х. Кларк;
 - в) Й. Шумпетер;
 - г) М. Туган-Барановський.
5. Продукт інтелектуальної діяльності людей, оформлений результат фундаментальних, прикладних чи експериментальних досліджень у будь-якій сфері людської діяльності, спрямований на підвищення ефективності виконання робіт – це:
 - а) інновація;
 - б) новація;
 - в) винахід;
 - г) нововведення.
6. Теорія циклічних криз була сформована:
 - а) Карлом Марксом;
 - б) Миколою Кондратьєвим;
 - в) М. Туган-Барановським;
 - г) Й. Шумпетером.
7. Теорія довгих хвиль була сформована:
 - а) Карлом Марксом;
 - б) Миколою Кондратьєвим;
 - в) М. Туган-Барановським;
 - г) Й. Шумпетером;
 - д) Х. Кларком.
8. Назвіть основні структурні джерела економічного розвитку, які виділив американський вчений Майкл Портер
 - а) розвиток на основі виробничих чинників;
 - б) розвиток на основі інвестицій;
 - в) розвиток на основі інноваційної діяльності;
 - г) усі відповіді вірні;

д) вірна відповідь а) та в).

9. Система поглядів на якість явище, яка ґрунтується на певному ключовому елементі – це:

- а) парафраз;
- б) гіпотеза;
- в) метаморфоза.

10. Продукт інтелектуальної діяльності людей, оформлений результат фундаментальних, прикладних чи експериментальних досліджень у будь-якій сфері людської діяльності, спрямований на підвищення ефективності виконання робіт – це:

- а) інновація;
- б) новація;
- в) винахід;
- г) нововведення.

11. Життєвий цикл інновації – це:

- а) період від створення новинки до моменту її введення у експлуатацію;
- б) період від зародження ідеї, створення новинки та її практичного використання до моменту її зняття з виробництва;
- в) період від створення новинки до моменту її запуску у масове виробництво.

12. Кінцевий результат інноваційної діяльності, що отримав втілення у формі виведеного на ринок нового чи вдосконаленого продукту, нового чи вдосконаленого технологічного процесу, що використовується у практичній діяльності або нового підходу до соціальних послуг – це:

- а) новація;
- б) нововведення;
- в) інновація;
- г) правильні відповіді;
- д) усі відповіді правильні.

13. Фізичні чи юридичні особи, які здійснюють інноваційну діяльність і (або) залучають майнові та інтелектуальні цінності, вкладають власні чи позичені кошти в реалізацію інноваційних проектів – це:

- а) суб'єкти інноваційної діяльності;
- б) об'єкти інноваційної діяльності;
- в) інвестори;
- г) ініціатори нововведень.

14. Процес комерціалізації нововведень не включає:

- а) дослідження ринку;
- б) конструювання;
- в) ринкове планування;
- г) дослідно-конструкторські роботи;
- д) ринкове випробування.

15. Інновації, що орієнтуються на виробництво і використання нових (поліпшених) продуктів у сфері виробництва або у сфері споживання – це:

- а) ринкові інновації;

- б) продуктові інновації;
- в) інновації процесу;
- г) технологічні інновації.

7. Інновації, що забезпечують виживання підприємства, оскільки здійснюються у відповідь на дії конкурентів – це:

- а) псевдоінновації;
- б) поліпшувальні інновації;
- в) реактивні інновації;
- г) організаційні інновації.

8. Сфера інноваційної діяльності включає:

- а) ринок інновацій;
- б) ринок новацій;
- в) ринок інвестицій;
- г) інноваційну інфраструктуру;
- д) усі відповіді правильні.

Теми рефератів

1. Теорії циклічного економічного розвитку
2. Теорія циклічних криз
3. Теорія довгих хвиль
4. Теорія інноваційного розвитку Й. Шумпетера
5. Етапи проходження інноваційної діяльності
6. Основні чинники, які впливають на інноваційну діяльність
7. Класифікація інновацій
8. Інноваційний процес та його стадії
9. Трансфер технологій
10. Життєвий цикл інновацій

ТЕМА 2: ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙ І ФОРМУВАННЯ ПОПИТУ НА НИХ

План семінарського заняття:

1. Умови виникнення попиту на інновації.
2. Планування і організація створення нового товару.
3. Види попиту на інновацію і чинники, що впливають на нього.

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Що обумовлює потребу в інноваціях?
2. Яка роль інноваційної ініціативи у підприємницькій діяльності?
3. У чому сутність попиту і за якими аспектами його досліджують?
4. Охарактеризуйте інструменти попереднього та оперативного аналізу попиту.
5. Що таке товар-новація? Яких видів може бути нова продукція, що виводиться на ринок?
6. Охарактеризуйте види попиту на товар за ставленням до нього споживачів.
7. Яким може бути попит на товар на різних стадіях його життєвого циклу? В чому полягають завдання служби маркетингу щодо його стимулювання?
8. Охарактеризуйте внутрішні чинники впливу на попит.

Дискусійні питання для обговорення

1. Охарактеризуйте етапи планування створення нового товару.
2. Розкажіть про методи активізації творчого пошуку на етапі генерації ідей.
3. На чому ґрунтується розроблення концепції нового товару?
4. З якою метою здійснюється пробний маркетинг?
5. Як формується конкурентоспроможний асортиментний ряд продукції підприємства?

Тести

1. Моніторинг суб'єктів ринку з метою виявлення перспективних напрямів інноваційної діяльності повинен здійснюватися у таких напрямках:
 - а) аналіз споживачів;
 - б) аналіз умов конкуренції;
 - в) аналіз рівня науково-технічного потенціалу підприємства;
 - г) вивчення товару-новації;
 - д) правильно все вище перераховане;
 - е) неправильна відповідь в).
2. Процес поширення нововведення для використання у нових місцях, сферах чи умовах – це:

- а) інваріантність нововведення;
- б) дифузія нововведення;
- в) система франчайзингу;
- г) трансфер інновацій.

3. Характеристики підприємства, його продукції чи послуг, дають йому певні переваги над прямими конкурентами – це:

- а) конкурентна сила підприємства;
- б) конкурентні переваги підприємства;
- в) конкурентні важелі підприємства;
- г) конкурентні позиції підприємства.

4. Обсяг продукції, який споживач хоче та спроможний придбати за деякою із можливих цін протягом певного часу на конкретному ринку – це:

- а) попит на продукцію;
- б) точка ринкової рівноваги;
- в) критичний обсяг продукції;
- г) усі відповіді правильні.

5. Потреби ринку можуть вивчатися за допомогою:

- а) аналізу використання продуктів-аналогів;
- б) інформації із системи збуту;
- в) звітів і пропозицій торговельних посередників;
- г) досліджень сегментів ринку, що швидко розвиваються;
- д) інформації про замітники;
- е) інтерв'ю з покупцями;
- є) інформації щодо найважливіших видів сировини;
- ж) інформації постачальників;
- д) правильні всі перераховані джерела;

6. Планування створення нового товару передбачає здійснення інноваційної діяльності за такими етапами:

- а) генерування ідей, розроблення концепції товару, розроблення та створення дослідного зразка, пробне виробництво;
- б) пошук ідей і їх оцінювання, розроблення конструкції товару, виготовлення дослідного зразка, промислове виробництво товару;
- в) генерування ідей, оцінювання та відбір перспективних ідей, розроблення концепції товару, розроблення та створення дослідного зразка, пробний маркетинг.

7. Попит, що відображає неможливість задоволення потреб споживачів за рахунок наявних на ринку товарів і послуг – це:

- а) негативний попит;
- б) прихований попит;
- в) потенційний попит;
- г) нерегулярний попит.

8. Потенційний попит на продукцію формується на стадії:

- а) утвердження нової продукції на ринку;
- б) зрілості продукції;

- в) виходу нової продукції на ринок;
- г) задуму і розроблення нової продукції.

9. До внутрішніх чинників, що впливають на розмір та характер попиту, не належить:

- а) кількість майбутніх споживачів продукції;
- б) ціна продукції;
- в) швидкість впровадження нової продукції;
- г) наявність гарантійного обслуговування;
- д) якість продукції;
- е) реклама продукції.

10. До зовнішніх чинників, що впливають на розмір та характер попиту, не належить:

- а) реклама продукції;
- б) загальний стан економіки;
- в) правова база інноваційної діяльності;
- г) розвиток науково-технічного прогресу;
- д) доходи споживачів.

Теми рефератів

1. Чинники, які найбільшою мірою стимулюють підприємства до залучення інновацій
2. Основні аспекти вивчення попиту на інноваційну продукцію.
3. Особливості створення нової продукції на підприємстві.
4. Процес оновлення асортименту товарів на підприємстві.

ТЕМА 3: ІННОВАЦІЙНИЙ ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА

План семінарського заняття:

1. Сутність і завдання інноваційної політики підприємства.
2. Принципи формування інноваційної політики підприємства.
3. Складові інноваційної політики підприємства.

Контрольні питання до семінарського заняття

1. У чому сутність інноваційної політики підприємства? Чим обумовлена необхідність її розроблення?
2. Охарактеризуйте типи інноваційної політики підприємства і покажіть їх зв'язок із стратегією.
3. Вкажіть головні завдання інноваційної політики підприємства незалежно від типу обраної стратегії.
4. Охарактеризуйте основні складові інноваційної політики.
5. Поясніть вплив організаційної культури на інноваційну політику підприємства.

Дискусійні питання для обговорення

1. Наведіть приклади взаємодії маркетингової і технічної складових інноваційної політики на стадії освоєння інновації.
2. Вкажіть зв'язок між елементами інноваційної політики у процесі реалізації інноваційних рішень на різних стадіях життєвого циклу інновацій.
3. Опишіть основні принципи формування інноваційної політики.
4. Охарактеризуйте роль принципу стратегічної спрямованості у забезпеченні ефективності інноваційної політики.

Тести

1. Формування інноваційної політики має здійснюватися на основі таких принципів:
 - а) орієнтація на вирішення поточних проблем інноваційної діяльності, цілеспрямованість, орієнтація на потреби ринку, планомірність;
 - б) переважання стратегічної спрямованості, орієнтація на потреби ринку, цілеспрямованість, комплексність, планомірність, Інформаційна забезпеченість;
 - в) орієнтацій на потреби ринку, цілеспрямованість, науковий підхід до обґрунтування інноваційних рішень, комплексність, планомірність.
2. До складових інноваційної політики не належать:
 - а) маркетингова політика; політика у галузі науково-дослідницьких і проектно-конструкторських робіт;
 - б) політика структурних змін;
 - в) виробнича політика;
 - г) інвестиційна політика.

3. Здатність до стабільної виробничої діяльності в межах обраної стратегії в умовах складного і мінливого зовнішнього середовища – це:

- а) виробничо-технічний потенціал підприємства;
- б) інноваційний потенціал підприємства;
- в) конкурентний потенціал підприємства;
- г) технічний потенціал підприємства.

4. Захисна стратегія спирається на інноваційну політику _____ типу:

- а) ризикового;
- б) еволюційного;
- в) витратного;
- г) залежного.

5. Форма стратегічного управління, яка визначає цілі і умови здійснення інноваційної діяльності підприємства, спрямованої на забезпечення його конкурентоспроможності і оптимальне використання наявного виробничого потенціалу – це:

- а) інноваційна стратегія;
- б) стратегічне планування;
- в) інноваційна політика;
- г) конкурентна стратегія;
- д) виробнича стратегія.

6. Тип інноваційної політики, спрямований на піонерне впровадження радикальних інновацій, створених фірмою – це:

- а) революційний тип;
- б) опортуністичний тип;
- в) наступально-ризиковий тип;
- г) наступальний тип.

7. Головними завданнями інноваційної політики наступально-ризикового типу є:

- а) моніторинг споживчого ринку з метою своєчасного виявлення змін ринкової кон'юнктури;
- б) формування високопрофесійних науково-дослідницьких колективів, здатних створювати новий продукт у різних сферах діяльності;
- в) стимулювання ініціативності працівників підприємства у продукуванні нових ідей;
- г) відбір перспективних ідей і концентрація зусиль на доведенні їх до стадії комерціалізації;
- д) правильні відповіді а); в);
- е) усі відповіді правильні.

8. До головних завдань інноваційної політики наступального типу не належить:

- а) моніторинг споживчого ринку з метою своєчасного виявлення нових запитів споживачів та нових ринкових сегментів;

б) внесення змін у внутрішнє середовище фірми, необхідних для швидкого впровадження новацій;

в) підтримка діяльності власних спеціалізованих науково-дослідницьких підрозділів;

г) стимулювання ініціативності працівників фірми у продукуванні нових ідей, організація внутрішньофірмового підприємництва;

д) забезпечення умов для підвищення конкурентоспроможності продукції, що випускається фірмою, з метою утримання зайнятої частки ринку.

9. Норми, правила організаційної поведінки, що встановлюють взаємозв'язок між розвитком підприємства і напрямками його інноваційної діяльності – це:

а) елементи інноваційної політики;

б) принципи формування інноваційної політики;

в) принципи здійснення інноваційної політики;

г) все перелічене вище.

10. Завдяки якій складовій інноваційної політики менеджмент підприємства має змогу вивчити структуру товарного ринку і прийняти рішення щодо форм і методів розвитку конкурентного середовища на ньому:

а) технічній політиці;

б) маркетинговій політиці;

в) політиці у галузі науково-дослідницьких і проектно-конструкторських робіт;

г) політиці структурних змін;

д) інвестиційній політиці.

Теми рефератів

1. Особливості побудови інноваційної політики підприємства.

2. Інноваційна стратегія: сутність, види та форми.

3. Чинники, які впливають на вибір типу інноваційної стратегії.

4. Політика в галузі НДДКР.

ТЕМА 4: СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ

План семінарського заняття:

1. Поняття та завдання управління інноваційними процесами.
2. Механізм управління інноваціями.
3. Розроблення концепції інноваційної стратегії.
4. Інноваційний потенціал підприємства.

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Дайте визначення управлінню інноваціями.
2. Що є об'єктом і хто є суб'єктом управління інноваціями?
3. Які основні завдання вирішуються в процесі управління інноваціями?
4. В чому полягає механізм управління інноваціями?
5. Яка мета розроблення концепції інноваційної стратегії?

Дискусійні питання для обговорення

1. Опишіть види інноваційних стратегій і наведіть приклади їх використання вітчизняними і зарубіжними підприємствами.
2. Вкажіть фактори, від яких залежить вибір підприємством типу інноваційної стратегії?
3. Дайте визначення інноваційного потенціалу підприємства, охарактеризуйте його складові.

Тести

1. У механізм управління інноваціями підприємства закладено управління на наступних складових компонентах проведення інноваційної діяльності:
 - а) генерування ідей, адаптивності інновацій на ринку, виробництво, пробний маркетинг, широкомасштабне виробництво та розповсюдження;
 - б) розробки ідей, адаптивності інновацій та їх випробовування, організації їх виробництва та комплексом маркетингу;
 - в) генерування та розробки ідей, адаптивності інновацій, дослідження ринку, дослідне виробництво, широкомасштабне виробництво.
2. Інноваційний потенціал – це
 - а) розроблення ефективних організаційних форм управління реалізацією інноваційних проектів;
 - б) управління ресурсним забезпеченням інноваційних програм та проектів;
 - в) наявних ресурсів та потенційних можливостей підприємства необхідних для забезпечення інноваційного розвитку
 - г) усі відповіді правильні;
 - д) усі відповіді неправильні
3. Стратегія, заснована на придбанні ліцензій чи інших об'єктів інтелектуальної власності у фірм, що їх створили – це стратегія:

- а) традиційна;
- б) захисна;
- в) імітаційна;
- г) стратегія «ринкової ніші»;
- д) наступальна;
- е) стратегія „за нагодою”.

4. Стратегія, що пов’язана з прагненням фірми досягти лідерства на ринку шляхом створення та впровадження нових продуктів – це стратегія:

- а) традиційна;
- б) ризикова;
- в) наступальна;
- г) стратегія „за нагодою”.

5. Стратегія, спрямована на те, щоб утримати конкурентні позиції фірми на вже існуючих ринках – це стратегія:

- а) традиційна;
- б) захисна;
- в) імітаційна;
- г) стратегія „ринкової ніші”.

6. Блоку інноваційного потенціалу сутність якого полягає в координації дій окремих елементів системи, а метою є досягнення взаємовідповідності функціонування її частин – це:

- а) функціональний;
- б) управлінський;
- в) організаційний;
- г) ресурсний.

7. До управлінського блоку інноваційного потенціалу включено такі складові:

- а) управління інтелектуальним капіталом, управління персоналом, управління інформацією;
- б) управління маркетингом, управління знаннями працівниками, управління інтелектуальним капіталом;
- в) управління персоналом, управління знаннями працівниками, управління інтелектуальним капіталом;
- г) управління інтелектуальним капіталом, управління інформацією, управління персоналом.

8. Ресурсний блок інноваційного потенціалу складається з таких складових:

- а) матеріальні, фінансові, інвестиційні, інформаційні, кадрові;
- б) матеріально-технічні, нематеріальні, кадрові, фінансові, інформаційні;
- в) матеріально-технічні, інвестиційні, нематеріальні, інтелектуальні, кадрові;
- г) матеріальні, нематеріальні, інформаційні, кадрові, грошові;
- д) матеріальні, кадрові, інвестиційні, інформаційні, інтелектуальні;
- е) усі відповіді правильні.

9. Блок інноваційного потенціалу завданням якого є розробка та апробація зразків, виробництво продукції, збут та подальший сервіс – це:

- а) функціональний;
- б) управлінський;
- в) організаційний;
- г) ресурсний.

Теми рефератів

1. Суть, види та структура інноваційного потенціалу підприємства.
2. Методичні аспекти розрахунку інноваційного потенціалу підприємства.
3. Різновиди інноваційних стратегій та їх особливості.

ТЕМА 5: СУЧАСНІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙ

План семінарського заняття:

1. Інфраструктура інноваційної діяльності.
2. Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності.
3. Організаційні структури підтримання інноваційного підприємництва (бізнес-інкубатор).
4. Організаційні форми інтеграції науки і виробництва (РНТЦ, технопарк, технополіс).

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Охарактеризуйте основні складові сфери інноваційної діяльності.
2. У чому сутність інноваційної інфраструктури?
3. Які підприємства відносять до інноваційних в Україні?
4. Охарактеризуйте поведінку щодо інновацій фірм-експлерентів, патентів, комутантів і віолентів. Які з них є найпоширенішими в Україні?
5. У чому особливість заснування та діяльності венчурних фірм?
6. Охарактеризуйте типи венчурних фірм.
7. Вкажіть чинники, несприятливі для розвитку венчурного підприємництва в Україні.
8. У чому сутність бізнес-інкубатора і які послуги він може надавати?
9. Хто може бути партнерами бізнес-інкубаторів?

Дискусійні питання для обговорення

1. За якими критеріями добирають учасників бізнес-інкубаторів?
2. Чи перспективними є бізнес-інкубатори в Україні? Що дає підстави для такого висновку?
3. Опишіть види регіональних науково-технічних центрів та їх функції.
4. У чому сутність технопарків і якими є шляхи їх виникнення?
5. Які основні завдання технопарку?
6. У чому полягає ефективність функціонування РНТЦ та науково-технологічних парків?
7. За яких умов можливе виникнення технополісів?

Тести

1. Сфера інноваційної діяльності включає:
 - а) ринок інновацій;
 - б) ринок новацій;
 - в) ринок інвестицій;
 - г) інноваційну інфраструктуру;
 - д) усі відповіді правильні.
2. Вкажіть правильну відповідь: „Інноваційне підприємство – це підприємство або об'єднання підприємств, що розробляє, виготовляє і

реалізує інноваційні продукти або продукцію (послуги), обсяг яких у грошовому вимірі перевищує _____ його загального обсягу”:

- а) 60%;
- б) 75%;
- в) 80%;
- г) 70%;
- д) 50%.

3. До інноваційної інфраструктури не включають організації, що надають послуги:

- а) консалтингові;
- б) аудиторські;
- в) маркетингові;
- г) інформаційно-комунікативні;
- д) освітні;
- е) включають усі перераховані.

4. Фірми, що спеціалізуються на створенні нових чи радикально змінених старих сегментів ринку – це:

- а) експлоренти;
- б) комутанти;
- в) патієнти;
- г) віоленти.

5. Фірми, що створюють інновації для потреб вузького сегмента ринку – це:

- а) експлоренти;
- б) комутанти;
- в) патієнти;
- г) віоленти.

6. Дрібні фірми, що використовують інновації на стадії їх старіння – це:

- а) експлоренти;
- б) комутанти;
- в) патієнти;
- г) віоленти.

7. Фірми, що орієнтуються на інновації, які здешевлюють виготовлення продукції, водночас забезпечуючи їй рівень якості, прийнятний для основної маси споживачів – це:

- а) експлоренти;
- б) комутанти;
- в) патієнти;
- г) віоленти.

8. Малі підприємства у технологічно прогресивних галузях економіки, що спеціалізуються у сферах наукових досліджень, розробок, створення і впровадження інновацій, організація яких пов’язана з підвищеним ризиком – це:

- а) венчурні фірми;

- б) комп'ютерні фірми;
- в) проектно-цільові фірми;
- г) мережеві фірми.

9. Організаційна структура, метою якої є створення сприятливих умов для стартового розвитку малих підприємств через надання їм певного комплексу послуг і ресурсів – це:

- а) технопарк;
- б) бізнес-центр;
- в) бізнес-інкубатор;
- г) технополіс.

10. Міжфірмова науково-технічна кооперація у інноваційних процесах не здійснюється шляхом створення:

- а) консорціумів;
- б) стратегічних альянсів;
- в) спільних підприємств;
- г) синдикатів.

Теми рефератів

1. Сутність та особливості функціонування бізнес-інкубаторів.
2. Групи суб'єктів інноваційної діяльності.
3. Інфраструктура інноваційних підприємств.
4. Венчурні фірми: види та особливості функціонування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ТЕМА 6: ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

План семінарського заняття:

1. Завдання системи фінансування інноваційної діяльності
2. Види і джерела фінансування інноваційної діяльності.
3. Фінансування інноваційної діяльності венчурним капіталом.
4. Форми та особливості лізингового фінансування.
5. Фінансування інноваційних проектів.

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Хто може бути суб'єктом фінансування інноваційних процесів?
2. У чому полягають завдання системи фінансування інноваційної діяльності на рівні держави? На рівні окремих суб'єктів підприємницької діяльності?
3. Яким вимогам повинна відповідати фінансова політика підприємства?
4. З урахуванням яких вихідних принципів слід будувати систему фінансування інноваційної діяльності?
5. У чому сутність інноваційної програми та яких вимог слід дотримуватися при її фінансуванні?
6. Охарактеризуйте стадії фінансування та елементи інноваційної програми.
7. Опишіть групи інвестицій для фінансування інноваційних програм.
8. Охарактеризуйте джерела фінансових ресурсів підприємства.
9. У чому сутність мобілізації внутрішніх активів підприємства для фінансування інноваційного проекту?
10. Яким чином здійснюють обґрунтування джерел фінансування та вибір інвестора?

Дискусійні питання для обговорення

1. Хто такий стратегічний інвестор і чому в ньому зацікавлені вітчизняні підприємства?
2. У чому сутність венчурного капіталу?
3. У чому полягають сутність і переваги лізингу як форми фінансування інновацій? Хто є об'єктами та суб'єктами лізингу?
4. Опишіть відмінності між оперативним і фінансовим лізингом?
5. На яких умовах можна здійснювати фінансовий лізинг?
6. Охарактеризуйте види інноваційних проектів.
7. Опишіть загальну схему процедури обґрунтування і оцінювання здійснимості інноваційного проекту.
8. Які основні джерела інвестицій для фінансування інноваційного проекту?

Тести

1. До власних джерел фінансових ресурсів підприємства не належить:
 - а) внутрішньогосподарські резерви;
 - б) прибуток;
 - в) кошти від продажу облігацій;
 - г) кошти, одержані від продажу акцій, пайових та інших внесків членів трудових колективів, громадян, юридичних осіб;
 - д) амортизація;
 - е) правильні всі відповіді.
2. Довготермінові вкладення капіталу у різні сфери з метою отримання прибутку – це:
 - а) інвестиції;
 - б) інвенції;
 - в) субвенції;
 - г) інновації;
 - д) правильні всі відповіді
3. Вкладення в об'єкти, пов'язані територіально і функціонально з інноваційним об'єктом, які необхідні для його нормальної експлуатації – це:
 - а) прямі інвестиції;
 - б) супутні інвестиції;
 - в) портфельні інвестиції;
 - г) неактивні інвестиції.
4. Вихідними принципами, на основі яких має будуватися система фінансування інновацій, є:
 - а) чітка цільова орієнтація;
 - б) економічна обґрунтованість і юридична захищеність використовуваних прийомів і механізмів залучення інвестицій;
 - в) множинність джерел фінансування;
 - г) комплексність і гнучкість;
 - д) правильні всі відповіді;
5. Фінансова операція, що перетворює комерційний кредит у банківський – це:
 - а) франчайзинг;
 - б) форфейтинг;
 - в) продаж облігацій;
 - г) ф'ючерсні розрахунки;
 - д) лізингова операція.
6. Інвестиційні інструменти, за якими провадиться фіксована виплата відсотків протягом встановленого терміну дії, по завершенню якого вони погашаються – це:
 - а) звичайні акції;
 - б) привілейовані акції;
 - в) облігації;

д) банківські кредити;

е) комерційні кредити.

7. До портфельних інвесторів належать:

а) інвестиційні приватні фонди;

б) фонди допомоги;

в) фонди венчурного капіталу;

г) пенсійні фонди;

д) страхові фонди;

е) усі перелічені фонди;

є) неправильні відповіді б) і г).

8. Венчурний капітал складається із коштів:

а) великих компаній;

б) банків;

в) страхових фондів;

г) пенсійних фондів;

д) усіх названих організацій;

е) неправильна відповідь г).

9. Лізинг з повною окупністю, за якого витрати лізингодавця, пов'язані з придбанням майна, що здається у лізинг, скуповуються повністю за рахунок першого терміну оренди і сума орендної плати достатня для повної амортизації майна і забезпечує фіксований прибуток лізингодавцеві – це:

а) оперативний лізинг,

б) фінансовий лізинг;

в) повний лізинг;

г) фіксований лізинг.

10. Проекти, спрямовані на випуск та продаж нових продуктів і пов'язані, як правило, з будівництвом споруд, удосконаленням технологій, розширенням присутності на ринку – це:

а) проекти розвитку;

б) технологічні проекти;

в) промислові проекти;

г) організаційні проекти

Теми рефератів

1. Напрями фінансування інноваційних процесів.

2. Лізингове фінансування: форми, особливості та наслідки.

3. Венчурний капітал та його значення в економіці країни.

4. Факторинг та форфейтинг.

ТЕМА 7: КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

План семінарського заняття:

1. Принципи оцінювання і показники ефективності інноваційної діяльності.
2. Основні показники економічної ефективності інноваційних проектів.
3. Оцінювання економічної ефективності інновацій, спрямованих на зниження рівня виробничих витрат.
4. Показники ефективності використання інновацій.

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Чим визначається ефективність інновацій?
2. За якими критеріями оцінюють результати інноваційної діяльності?
3. З яких позицій оцінюють значущість інноваційного проекту?
4. Охарактеризуйте види ефекту від реалізації інновацій.
5. За якими показниками здійснюють економічну оцінку інновації?
6. Яким є загальний принцип оцінювання економічної ефективності інноваційної діяльності?
7. Яким чином упровадження новачій може вплинути на величину прибутку підприємства?
8. На чому ґрунтується розрахунок економічної ефективності інноваційного проекту?
9. Охарактеризуйте метод оцінювання економічної ефективності інноваційного проекту за показником ЧТВ. Яким чином може бути враховано рівень ризику, що супроводжує проект?

Дискусійні питання для обговорення

1. Охарактеризуйте метод оцінювання економічної ефективності інноваційного проекту за показником внутрішньої норми рентабельності.
2. Які показники використовують для порівняння комерційної вигідності альтернативних проектів?
3. Як розраховують термін окупності інвестицій, спрямованих на реалізацію інноваційного проекту?
4. З якою метою визначається точка беззбитковості інноваційного проекту?
5. Опишіть методику оцінювання економічної ефективності інновацій, спрямованих на зниження рівня виробничих витрат.
6. Як оцінюють ефективність придбання ліцензій? Продажу ліцензій?
7. За якими показниками оцінюють соціальну ефективність інноваційної діяльності?

Тести

1. До основних критеріїв оцінювання результатів інновацій не належать:

- а) актуальність;
- б) значимість;
- в) багатоаспектність;
- г) адаптивність;
- д) усі відповіді правильні.

2. Визначення ефекту від реалізації інновацій має включати таку оцінку:

- а) науково-технічну;
- б) економічну;
- в) ресурсну;
- г) соціальну;
- д) екологічну;
- е) всі перелічені види оцінок;
- є) неправильна відповідь в).

3. Характеризує загальний результат, отриманий підприємством від здійснення інноваційних заходів за певний проміжок часу:

- а) абсолютна ефективність;
- б) одноразовий ефект;
- в) мультиплікаційний ефект;
- г) порівняльна ефективність;
- д) загальнодержавна ефективність.

4. Чиста теперішня вартість – це:

а) різниця між майбутньою вартістю потоку майбутніх вигод та поточною вартістю теперішніх і майбутніх витрат проекту протягом його життєвого циклу;

б) майбутня вартість вигод від зроблених капіталовкладень;

в) поточна вартість вигод від зроблених капіталовкладень;

г) алгебраїчна дисконтована сума поточної вартості майбутніх вигод та поточної вартості теперішніх і майбутніх витрат проекту протягом його життєвого циклу.

5. Позитивне рішення щодо доцільності реалізації інноваційного проекту суб'єктом підприємницької діяльності приймається тоді, коли чиста теперішня вартість, що супроводжує реалізацію проекту:

- а) менша нуля;
- б) більша нуля;
- в) дорівнює нулю;
- г) більша одиниці;
- д) менша одиниці.

6. Відношення приведених доходів до приведених на цю ж дату витрат, що супроводжують реалізацію управлінського рішення – це:

- а) індекс рентабельності;
- б) внутрішня норма доходності;
- в) чиста дисконтована вартість;
- г) чиста теперішня вартість;
- д) поріг рентабельності інноваційного проекту.

7. Вкажіть правильне визначення:

а) внутрішня норма рентабельності – це норма дисконту, при якій величина дисконтованих доходів за певне число років стає рівною інвестиційним вкладенням у реалізацію рішення;

б) внутрішня норма рентабельності – це порогове значення рентабельності, яке забезпечує рівність нулю інтегральному ефекту, розрахованому на економічний термін життя інноваційного проекту;

в) внутрішня норма рентабельності – це максимальний відсоток за позиками, який можна платити за використання необхідних ресурсів, залишаючись при цьому на беззбитковому рівні;

г) усі відповіді правильні;

д) правильна відповідь а).

8. Основним принципом оцінювання економічної ефективності реалізації інновацій є:

а) порівняння ефекту (результату) від застосування нововведень і витрат на їх виробництво та споживання;

б) порівняння ефекту (результату) від застосування нововведень і витрат на їх розроблення, виробництво та споживання;

в) порівняння ефекту (результату) від застосування нововведень і витрат на їх розроблення;

г) порівняння ефекту (результату) від застосування нововведень і витрат на їх розроблення та виробництво.

9. При визначенні ставки дисконту враховуються:

а) структура інвестицій;

б) вартість окремих складових капіталу;

в) рівень інфляції в країні, що реалізує проект;

г) ступінь ризикованості проекту;

д) усі відповіді правильні;

е) неправильна відповідь г).

Теми рефератів

1. Інструментарій оцінювання ефективності організації інноваційної діяльності.

2. Особливості оцінки інноваційних проектів.

3. Дисконтування та коумпадування.

4. Точка беззбитковості.

5. Відносна економічна ефективність капітальних вкладень.

ТЕМА 8: ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

План семінарського заняття:

1. Сутність і завдання державної інноваційної політики. Методи й інструменти державного регулювання інноваційної діяльності.
2. Правові аспекти охорони інтелектуальної власності
3. Передавання права на об'єкти промислової власності
4. Франчайзинг.

Контрольні питання до семінарського заняття

1. Розкрийте сутність і завдання державної інноваційної політики. Наведіть приклади негативного і позитивного впливу держави на економічний розвиток країни.
2. Охарактеризуйте типи державної інноваційної політики. Від чого залежить їх вибір?
3. Вкажіть основні завдання довгострокової та поточної інноваційної політики держави.
4. Охарактеризуйте методи та інструменти державної інноваційної політики. В чому полягає відмінність між прямими та непрямими методами?
5. На яких засадах може здійснюватися державна фінансова підтримка інноваційних проектів?
6. Розкрийте сутність понять «інтелектуальна власність», «авторське право», «промислова власність».

Дискусійні питання для обговорення

1. Що є об'єктами інтелектуальної власності? Охарактеризуйте їх. 8. Охарактеризуйте об'єкти промислової власності.
2. Які ознаки патентоспроможності винаходу, корисної моделі, промислового зразка?
3. Які функції виконує торговельна марка? Висловіть власну думку щодо ролі торговельної марки у практиці діяльності підприємства.
4. Яким чином набувається право власності на торговельну марку? Коли це доцільно? Наведіть приклади відомих торговельних марок.
5. Розкрийте сутність поняття «комерційне найменування». Для чого потрібен правовий захист комерційного найменування?
6. У чому полягає правовий захист комерційної таємниці?

Тести

1. Державна інноваційна політика, яка передбачає визначення державою головних цілей та пріоритетних напрямів науково-технологічного та інноваційного розвитку країни – це політика:
 - а) соціальної орієнтації;

б) технологічного поштовху;
в) ринкової орієнтації;
г) цілеспрямованої зміни економічної структури господарського механізму.

2. Укладання центральними чи регіональними органами державного управління договорів з суб'єктами інноваційної діяльності щодо розроблення й виробництва інноваційних продуктів, технології та послуг – це:

а) інструменти державної інноваційної політики з боку попиту;
б) інструменти державної інноваційної політики з боку пропозиції;
в) інструменти створення сприятливого середовища для інноваційного процесу.

3. Юридичне поняття, що охоплює сукупність авторських та інших прав на продукти інтелектуальної діяльності, що охороняються законодавчими актами держави – це:

а) інтелектуальний продукт;
б) інтелектуальна власність;
в) нематеріальні активи підприємства;
г) патенти;
д) промислова власність.

4. Згідно з Паризькою конвенцією з охорони промислової власності до промислової власності не належать:

а) винаходи;
б) відкриття;
в) корисні моделі;
г) промислові зразки;
д) торговельні марки;
е) комерційні найменування;
є) належить усе перелічене.

5. Винахід, який може бути визнаний патентоспроможний, повинен відповідати таким вимогам:

а) бути новим;
б) мати винахідницький рівень;
в) бути придатним для промислового використання;
г) правильні всі вимоги;
д) неправильна відповідь б).

6. Нові за виглядом, формою, розміщенням частин або побудовою технічні конструкції – це:

а) промислові зразки;
б) корисні моделі;
в) винаходи;
г) ноу-хау.

7. Державна фінансова підтримка інноваційних проектів означає:

а) їх пряме фінансування а Державного бюджету без повернення вкладених коштів;

- б) безвідсоткове кредитування за рахунок бюджетних коштів;
 - в) часткове (до 50%) безвідсоткове кредитування інноваційних проектів за рахунок бюджетних коштів;
 - г) повну або часткову компенсацію за рахунок бюджетних коштів відсотків, сплачених суб'єктами інноваційної діяльності комерційним банкам чи іншим фінансово-кредитним установам за кредитування інноваційних проектів;
 - д) надання державних гарантій комерційним банкам, що здійснюють кредитування пріоритетних інноваційних проектів;
 - е) майнове страхування реалізації інноваційних проектів у страховиків відповідно до Закону України „Про страхування”;
 - є) правильні всі відповіді.
8. Дозвіл використовувати технічне досягнення або інший нематеріальний ресурс протягом певного строку за обумовлену винагороду – це:
- а) патент;
 - б) ліцензія;
 - в) авторське право.
9. Ліцензія, що надає ліцензіату лише право використання технології, зберігаючи за ліцензіаром права розпорядження – це:
- а) звичайна ліцензія;
 - б) безпатентна ліцензія;
 - в) виключна ліцензія;
 - г) примусова ліцензія.
10. Періодичні суми виплат ліцензіару у вигляді встановленого проценту від обсягів виготовленої продукції на основі переданої технології – це:
- а) роялті;
 - б) паушальні платежі;
 - в) традиційні платежі.

Теми рефератів

1. Законодавча база регулювання інноваційної діяльності в Україні.
2. Права інтелектуальної власності та особливості їх регулювання.
3. Види ліцензій.
4. Торгові марки та авторські права.

ТЕМА 9: ОНОВЛЕННЯ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ БАЗИ ПІДПРИЄМСТВА І ПРОДУКЦІЇ

План семінарського заняття:

1. Техніко-технологічна база підприємства: сутність, оцінка та напрями розвитку.
2. Шляхи удосконалення техніко-технологічної бази підприємства.

Контрольні питання до семінарського заняття

1. У чому виражається значення комплексної підготовки для впровадження нового товару?
2. Які етапи комплексної підготовки виробництва?
3. З чого починається підготовка виробництва до випуску нової продукції?
4. В чому особливості етапу проведення НДДКР?

Дискусійні питання для обговорення

1. В чому особливості життєвого циклу інновації з довготерміновим етапом НДДКР?
2. На якому етапі відбувається комерціалізація нововведення?
3. Чим технічна підготовка відрізняється від технологічної?
4. Що уявляє собою документальна підготовка?
5. Як зв'язані між собою документальна, технічна та виробнича підготовка?

Тести

1. Технологія, за якої протягом життєвого циклу попиту на продукт для його виготовлення використовуються нові базові технології – це:
 - а) плідотворна технологія;
 - б) мінлива технологія;
 - в) стабільна технологія;
 - г) квазістабільна технологія.
2. „Технологічний розрив” характеризує:
 - а) розбіжності у потенціалах нової та старої технологій;
 - б) розбіжності у ефективності нової та старої технологій;
 - в) обсяг коштів, необхідних для вкладання у нову технологію з метою досягнення нею результативності, яку має на сьогодні стара технологія;
 - г) усі відповіді правильні;
 - д) правильні відповіді а) і б).
3. До форм розвитку техніко-технологічної бази підприємства не належать:
 - а) модернізація устаткування;
 - б) технічне доозброєння підприємства;
 - в) нове будівництво;

г) реконструкція.

4. Витрати на капремонт будуть економічно виправданими, коли коефіцієнт ефективності витрат на його проведення є величиною:

- а) додатною;
- б) від'ємною;
- в) рівною нулю.

5. Комплекс робіт з технічної підготовки не включає:

- а) відпрацьовування конструкції виробу на технологічність;
- б) розроблення технологічних процесів;
- в) конструювання і виготовлення спеціального технологічного устаткування й оснащення;
- г) відпрацьовування і впровадження технологічних процесів;
- д) запуск продукції у виробництво.

6. Економічно ефективніший варіант технології виготовлення виробів визначається:

- а) порівнянням технологічної собівартості;
- б) порівнянням величини умовно-постійних витрат на виготовлення продукції;
- в) порівнянням величини витрат на заробітну плату з розрахунку на одиницю продукції;
- г) усі відповіді правильні.

7. Технологічний контроль креслень з метою забезпечення відповідності даної конструкції вимогам економічності її виготовлення – це процес:

- а) оцінювання ефективності виготовлення продукції;
- б) розроблення технології виготовлення виробів;
- в) відпрацьовування конструкції виробу на технологічність;
- г) усі відповіді правильні.

8. Для економічного обґрунтування черговості заміни обладнання використовують:

- а) коефіцієнт оновлення обладнання;
- б) коефіцієнт ефективності витрат на проведення капітального ремонту обладнання;
- в) коефіцієнт ефективності використання робочого часу обладнання;
- г) термін експлуатації обладнання.

9. Сигналом до здійснення технологічних змін є:

- а) зменшення обсягу продажу продукції підприємства;
- б) погіршення фінансових показників підприємства;
- в) погіршення показників ефективності виробництва;
- г) усі відповіді правильні.
- д) правильні відповіді б) і в).

10. Обсягово-календарне планування стосовно оновлення техніко-технологічної бази підприємства і продукції полягає у:

- а) плануванні обсягів робіт;
- б) завантаженні підрозділів і виконавців;

- в) побудові календарних графіків проведення робіт з окремих програм і з усієї сукупності запланованих;
- г) складанні графіків завантаження устаткування і виконавців; розподілі робіт з окремих календарних періодів;
- д) усі відповіді правильні;
- е) правильні відповіді а) і в).

Теми рефератів

1. Сутність та особливості технічного переозброєння підприємства.
2. Особливості техніко-економічного планування.
3. Технологічна підготовка виробництва
4. Технічне завдання, технічний та робочий інноваційні проекти

ТЕМА 10: ФІНАНСОВІ ІННОВАЦІЇ У БІРЖОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

План семінарського заняття:

1. Сучасні інноваційні технології як важливий чинник розвитку фондового ринку
2. Різновиди та типологія інновацій у біржовій діяльності
3. Методичні підходи використання інноваційних технологій у біржовій діяльності

Контрольні питання до семінарського заняття

- Дайте визначення поняття біржового фондового ринку.
2. Яка існує класифікація фондових ринків?
 3. Що таке фондова біржа?
 4. Які правові основи функціонування фондових бірж в Україні?
 5. Перерахуйте основні функції фондових бірж.
 6. Які види цінних паперів обертаються на фондових біржах?
 7. Охарактеризуйте основні види учасників біржового фондового ринку.
 8. Які види професійної діяльності на фондовому ринку України?
 9. Дайте визначення біржовим угодам на фондовому ринку.

Дискусійні питання для обговорення

1. Наведіть класифікацію біржових угод на фондових біржах.
2. Перерахуйте види заявок на фондових біржах.
3. Що таке лістинг?
4. Які особливості біржового котирування?
5. Опишіть технологію торгівлі на фондових біржах.
6. Які види технологій торгівлі існують на вітчизняних фондових біржах?

Тести

1. *Біржа це:*
 - а) об'єднання комерційних посередників;
 - б) місце торгів;
 - в) гуртовий ринок;
 - г) усе перераховане.
2. *Організований ринок характеризується:*
 - а) наявністю правил торгівлі, регулюванням з боку держави і саморегулюванням, концентрацією попиту та пропозиції;
 - б) наявністю правил торгівлі
 - в) концентрацією попиту та пропозиції;

г) наявністю законодавства.

3. *Організаційна функція бірж полягає у:*

- а) забезпеченні широкої гласності діяльності;
- б) організації біржових торгів;
- в) зборі та розповсюдження інформації;
- г) хеджування.

4. *Котирування це:*

- а) реєстрація біржових цін і курсів з подальшою публікацією;
- б) надання інформації про ціни зацікавленим особам;
- в) вироблення біржових стандартів;
- г) гарантування виконання біржових угод.

5. *За видами біржових товарів біржі класифікують:*

- а) товарні, сировинні;
- б) валютні, товарні, товарно-сировинні;
- в) фондові, товарно-сировинні;
- г) товарні, товарно-сировинні, фондові, валютні.

6. *Біржові товари поділяються на три групи:*

- а) сільськогосподарська, промислова сировинна, валютна;
- б) акції, зерно, валюта;
- в) сільськогосподарська, промислово сировинна, фінансові інструменти;
- г) нафта, зерно, облігації.

7. *Фінансові інструменти класифікують на:*

- а) цінні папери, похідні фінансові інструменти;
- б) валюта, синтетичні, гібридні фінансові інструменти;
- в) цінні папери, відсоткові ставки, валюта, похідні гібридні та синтетичні фінансові інструменти;
- г) цінні папери та відсоткові ставки.

8. *Основними характеристиками біржового товару є:*

- а) масовість;
- б) замінність, здатність до стандартизації;
- в) вільне ціноутворення;
- г) всі вищезазвані.

9. *Угода вважається біржовою, якщо вона:*

- а) укладена на біржовий товар;
- б) укладена в час після біржової сесії;
- в) укладена у торгівельному піті під час сесії;
- г) укладена на біржовий товар брокерами у піті під час сесії.

10. Складська розписка це:

- а) товаророзпорядчий документ;
- б) право власності на товар;
- в) право транспортування товару;
- г) право отримання боргу.

11. Фінансові інструменти це:

- а) товари і послуги фінансових інститутів;
- б) товари промислових ТНК;
- в) послуги депозитаріїв;
- г) послуги реєстраторів.

12. На закритих біржах під час торгів мають право знаходитися:

- а) члени біржі та їх представники, брокери;
- б) оператори, що ведуть торги;
- в) члени біржі, засновники, відвідувачі;
- г) засновники та члени біржі.

13. Групу, яка контролює біржову діяльність представляють:

- а) гоф-маклери або брокери;
- б) представники державних комісій, члени біржового комітету, гоф-брокер;
- в) юристи, помічники брокерів;
- г) співробітники підрозділів біржі.

14. У США розрізняють такі категорії членства на біржах:

- а) повні та місцеві члени;
- б) повні та асоційовані члени, а також члени за торгівельними інтересами;
- в) повні та асоційовані члени;
- г) члени за торгівельними інтересами, спеціальні та асоційовані члени.

15. На європейських біржах розрізняють такі категорії членства:

- а) повне, асоційоване, місцеве;
- б) повне, асоційоване, спеціальне;
- в) асоційоване та місцеве;
- г) повне членство та разові відвідувачі.

Теми рефератів

1. NFT – технології: сутність та особливості.
2. Крипторікш та її основні характеристики.
3. Сучасний стан та напрями використання інноваційних технологій на фондовому ринку.
4. Методика оцінки ефективності функціонування та розвитку фондового ринку в контексті реалізації інноваційних технологій.

ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ»

1. Теорії становлення інновацій.
2. Інноваційний тип розвитку як мета економічної політики держави.
3. Сутність та зміст інноваційної діяльності.
4. Сутність та класифікації інновацій.
5. Етапи, стадії і форми інноваційного процесу.
6. Життєвий цикл інновацій.
7. Умови виникнення попиту на інновації.
8. Планування і організація створення нового товару.
9. Види попиту на інновацію і чинники, що впливають на нього.
10. Сутність і завдання інноваційної політики підприємства.
11. Принципи формування інноваційної політики підприємства.
12. Складові інноваційної політики підприємства.
13. Поняття та завдання управління інноваційними процесами.
14. Механізм управління інноваціями.
15. Розроблення концепції інноваційної стратегії.
16. Інноваційний потенціал підприємства.
17. Інфраструктура інноваційної діяльності.
18. Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності.
19. Організаційні структури підтримання інноваційного підприємництва (бізнес-інкубатор).
20. Організаційні форми інтеграції науки і виробництва (РНТЦ, технопарк, технополіс).
21. Завдання системи фінансування інноваційної діяльності
22. Види і джерела фінансування інноваційної діяльності.
23. Фінансування інноваційної діяльності венчурним капіталом.
24. Форми та особливості лізингового фінансування.
25. Фінансування інноваційних проектів.
26. Принципи оцінювання і показники ефективності інноваційної діяльності.
27. Основні показники економічної ефективності інноваційних проектів.
28. Оцінювання економічної ефективності інновацій, спрямованих на зниження рівня виробничих витрат.
29. Показники ефективності використання інновацій.
30. Сутність і завдання державної інноваційної політики.
31. Методи й інструменти державного регулювання інноваційної діяльності.
32. Правові аспекти охорони інтелектуальної власності
33. Передавання права на об'єкти промислової власності
34. Франчайзинг.
35. Техніко-технологічна база підприємства: сутність, оцінка та напрями розвитку.
36. Шляхи удосконалення техніко-технологічної бази підприємства.
37. Теорії циклічного економічного розвитку
38. Теорія циклічних криз
39. Теорія довгих хвиль
40. Теорія інноваційного розвитку Й. Шумпетера
41. Етапи проходження інноваційної діяльності

42. Основні чинники, які впливають на інноваційну діяльність
43. Класифікація інновацій
44. Інноваційний процес та його стадії
45. Трансфер технологій
46. Життєвий цикл інновацій
47. Чинники, які найбільшою мірою стимулюють підприємства до залучення інновацій
48. Основні аспекти вивчення попиту на інноваційну продукцію.
49. Особливості створення нової продукції на підприємстві.
50. Процес оновлення асортименту товарів на підприємстві.
51. Особливості побудови інноваційної політики підприємства.
52. Інноваційна стратегія: сутність, види та форми.
53. Чинники, які впливають на вибір типу інноваційної стратегії.
54. Політика в галузі НДДКР.
55. Суть, види та структура інноваційного потенціалу підприємства.
56. Методичні аспекти розрахунку інноваційного потенціалу підприємства.
57. Різновиди інноваційних стратегій та їх особливості.
58. Сутність та особливості функціонування бізнес- інкубаторів.
59. Групи суб'єктів інноваційної діяльності.
60. Інфраструктура інноваційних підприємств.
61. Венчурні фірми: види та особливості функціонування.
62. Напрями фінансування інноваційних процесів.
63. Лізингове фінансування: форми, особливості та наслідки.
64. Венчурний капітал та його значення в економіці країни.
65. Факторинг та форфейтинг.
66. Інструментарій оцінювання ефективності організації інноваційної діяльності.
67. Особливості оцінки інноваційних проектів.
68. Дисконтування та коумпадування.
69. Точка беззбитковості.
70. Відносна економічна ефективність капітальних вкладень.
71. Сутність та особливості технічного переозброєння підприємства.
72. Особливості техніко-економічного планування.
73. Технологічна підготовка виробництва
74. Технічне завдання, технічний та робочий інноваційні проекти
75. Сучасні інноваційні технології як важливий чинник розвитку фондового ринку
76. Різновиди та типологія інновацій у біржовій діяльності
77. Методичні підходи використання інноваційних технологій у біржовій діяльності

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань з навчальної дисципліни «Бізнес-планування у підприємстві» проводиться за рейтинговою системою. Загальний рейтинг з дисципліни складає 100 балів.

Загальна кількість балів між видами контролю розподіляється наступним чином: робочою програмою передбачено здачу 2 модулів, що в свою чергу включають 2 змістових модулів.

Розподіл балів проводиться наступним чином, згідно структури даної дисципліни за модульною системою: максимальна кількість балів за проходження 2 модулів – 75 балів; максимальна кількість балів за перший модуль– 35 (20 балів винесено на поточну роботу студента по засвоєнню навчального модуля під час практичних занять; 15 балів винесено на проходження тестування по засвоєнню лекційного матеріалу); успішною є проходження модуля, якщо студент(ка) набрав(ла) не менше 60% балів, тобто не менше 21 балу; максимальна кількість балів за другий модуль– 40 (20 балів винесено на поточну роботу студента по засвоєнню навчального модуля під час практичних занять; 20 балів винесено на проходження тестування по засвоєнню лекційного матеріалу); успішною є проходження модуля, якщо студент(ка) набрав(ла) не менше 60% балів, тобто не менше 24 балів; максимальна кількість балів, отриманих при здачі екзамену – 25 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Відповідність шкал оцінювання університету, національної шкали та
шкали ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	добре
67-74	D	задовільно
60-66	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Модуль 1			Модуль 2			Підсумкова семестрова оцінка	Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота				
20	20		15	20		25	100
№ лекцій	Вид робіт	Бал	№ лекцій	Вид робіт	Бал	за кожних три бали семестрової оцінки студент отримує 1 бал	
Лекція 1	Пр.зан. №1	4	Лекція 9	Пр.зан. №9	4		
Лекція 2	Пр.зан. №2	4	Лекція 10-11	Пр.зан. №10-11	4		
Лекція 3-4	Пр.зан. №3-4	4	Лекція 12	Пр.зан. №12	4		
Лекція 5-6	Пр.зан. №4	4	Лекція 13	Пр.зан. №13	4		
Лекція 7-8	Пр.зан. №5	4	Лекція 14	Пр.зан. №14	4		

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Навчально-методичне забезпечення

Дистанційний курс «Інноваційна діяльність» (ID 4630)

1. Конспект лекцій з дисципліни «Інноваційна діяльність» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання за освітньо-професійною програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузь знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / Укладач: Радинський С.В. Тернопіль: ТНТУ, 2022. 122 с.

2. Методичні вказівки для проведення практичних занять з дисципліни «Інноваційна діяльність» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання за освітньо-професійною програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузь знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / Укладач: Радинський С.В. Тернопіль: ТНТУ, 2022. 43 с.

3. Методичні вказівки для самостійної роботи з дисципліни «Інноваційна діяльність» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти усіх форм навчання за освітньо-професійною програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» галузь знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / Укладач: Радинський С.В. Тернопіль: ТНТУ, 2022. 37 с.

Рекомендована література

Базова

1. Заблоцький Б.Ф. Економіка й організація інноваційної діяльності: Навч. посібник.: 2-ге вид. Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. 427 с.

2. Череп О.Г. Інноваційний розвиток підприємства: навч. посіб. для здоб. ступеня вищої освіти магістра за спеціальностями 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» і 051 «Економіка». К.: Кондор, 2019. 548 с.

3. Павленко І.А. Економіка та організація інноваційної діяльності: навчальний посібник. Вид 4-те. К.: КНЕУ, 2016. 244 с.

4. Тереняк Л.В. Економіка та організація інноваційної діяльності: курс лекцій. Х.: ХНАУ, 2014. 220 с.

5. Вітренко-Хрустальова Т.М. Особливості та напрями державного регулювання інноваційного розвитку економіки в різних країнах. URL: <http://www.kbuara.kharkov.Ua/e-book/db/2012-2/doc/5/01.pdf> .

Допоміжна

1. Вахненко Т.П. Роль науково-технічної і промислової політики держави у формуванні нової моделі національної конкурентоспроможності. *Економіка і прогнозування*. 2016. № 1, С. 42-60.
2. Володій С.А. Модель інноваційного розвитку аграрної науки на прикладі системи НААН України. *Інноваційна економіка*. 2014. № 3. С. 5-24.
3. Жаворонкова Г.В., Скібіцька Л.І., Сівашенко Т.В., Туз О.І. Управління інвестиціями та інноваціями: Текст лекцій: навч. посіб. К.: Кондор, 2018. 184 с.
4. Заблоцький Б.Ф. Економіка й організація інноваційної діяльності : навч. посіб. 2-ге вид. виправ. і допов. Львів : Новий Світ-2000, 2018. 427 с.
5. Підприємництво як чинник розвитку інноваційної моделі економіки України та її регіонів : монографія / ред. І.В. Кривов'язою. К. : Кондор, 2020. 172 с.
6. Соловьев В.П. Технологические парки в Украине: от исходной концепции к реальной практике. *Наука та наукознавство*. 2014. № 1. С. 15-20.
7. Тараненко ОМ. Технопарки в Україні як елемент інноваційної інфраструктури. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2014. Випуск 1(10). Т. 2. С. 44 - 48.
8. Хомош Ю.С. Значення інформаційного забезпечення в управлінні інноваційною діяльністю підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.13. С. 322-328.
9. Череп А.В., Пуліна Т.В., Череп О.Г. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. Київ: вид-во Кондор, 2018. 452 с.
10. Чорна М.В. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств: монографія. Харків: ХДУХТ, 2012. 210 с.
11. Ширма В.В. Організація інноваційного забезпечення функціонування сільськогосподарських підприємств. *Економіка та управління АПК*. 2013. Вип. 10. С. 197.
12. Дикань В.Л., Кірдіна О.Г., Назаренко І.Л., Уткіна Ю.М. Економіка і організація інноваційної діяльності на залізничному транспорті: Навч. посібник. Харків: УкрДАЗТ, 2014. 314 с.

Інформаційні ресурси

Сторінка курсу в A-Tutor (ID: 4630). URL: <https://dl.tntu.edu.ua/index.php>

Адреси бібліотек:

1. Науково-технічна бібліотека ТНТУ:
Україна, 46001, м. Тернопіль, вул. Руська 56, корпус №2
<http://library.tntu.edu.ua/>
2. Обласна універсальна наукова бібліотека:
46020, Тернопіль, Шевченка, 15
<http://www.library.te.ua>

Інтернет ресурси:

1. <http://portal.rada.gov.ua/> - офіційний сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.minfin.gov.ua/>- офіційний сайт Міністерства фінансів України.
3. <http://www.bank.gov.ua/>- офіційний сайт Національного Банку України.
4. <http://ukrstat.gov.ua> - офіційний сайт Державного комітету статистики України.
5. <http://ua-ekonomist.com/> - український журнал Економіст.